

# DOCTRINA CREȘTINĂ



**Alister McGrath**

**DOCTRINA  
CREȘTINĂ**

Traducere de Corneliu C. Simuț

Copyright © 1990 Alister E. McGrath  
Ediția originală a fost publicată în limba engleză, cu titlul *Understanding Doctrine* by Alister E. McGrath, de Hodder & Stoughton, 338 Euston Road, Londra NW1 3BH, marea Britanie.

*Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin editurii Casa Cărții. Orice reproducere sau selecție de texte din această carte este permisă doar cu aprobarea în scris a editurii Casa Cărții, Oradea.*

### **Doctrina creștină**

Alister E. McGrath  
Copyright © 2024 Casa Cărții  
Casa Cărții, Oradea  
OP 2, CP 30  
410670, Oradea  
Tel.: 0359 800 761; 0728 874 975  
E-mail: info@ecasacartii.ro  
www.ecasacartii.ro

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**  
**MCGRATH, ALISTER**

**Doctrina creștină / Alister McGrath ; trad. de**  
**Corneliu C. Simuț. - Oradea : Casa Cărții, 2024**

Conține bibliografie. - Index  
ISBN 978-606-732-273-6

I. Simuț, Corneliu C. (trad.)

2

Traducerea: Corneliu C. Simuț  
Corectura: Lavinia Filipaș  
Tehnoredactarea: Vasile Gabrian  
Coperta: Marius Bonce

Tiparul executat la Alföldi Nyomda Zrt., Debrecen, Ungaria.

# Cuprins

Prefață .....	7
1. Introducere .....	9
<b>Partea întâi: Ce este doctrina creștină</b>	
2. Prezentarea lucrurilor așa cum sunt: doctrina și descrierea .....	19
3. Cum Îi răspundem lui Dumnezeu: doctrina și revelația ..	31
4. Intelectul și sentimentele: doctrina și experiența .....	49
5. Credință și apartenență: doctrina și identitatea creștină ..	63
<b>Partea a doua: De ce este importantă doctrina creștină</b>	
6. Doctrina și credința .....	83
7. Doctrina și viața creștină .....	95
8. Există creștinism fără doctrină? .....	111
9. Coerența doctrinei și provocarea ereziei .....	125
10. Înțelegerea doctrinei: descoperirea crezurilor .....	135
<b>Partea a treia: Examinarea unor doctrine fundamentale</b>	
11. Persoana lui Isus Cristos .....	149
12. Lucrarea lui Isus Cristos .....	165
13. Trinitatea .....	183
Concluzie .....	193
Bibliografie .....	195



## Prefață

Cei mai mulți oameni se sperie la auzul cuvântului doctrină. Pentru unii, drumul imaginar de la „doctrină” la „doctrinar” este mult prea scurt și ușor, ca să merite un efort de gândire. Doctrina îi trimite cu gândul fie la un lucru neînsemnat, fie la unul greu de înțeles. Nu de puține ori, doctrina trezește, în mintea celor mai mulți, imaginea unor teologi înrăiți, care se ceartă fără niciun rost, încercând să pătrundă sensul unor cuvinte. Mai mult, doctrina ne obligă să ne aducem aminte de vremea Inchiziției spaniole, când mii de oameni au îndurat chinuri groaznice doar pentru că nu acceptaseră doctrina corectă. Astfel, doctrina pare o fosilă dintr-o vreme de mult apusă. Poate că a fost importantă cândva, dar acum nu mai este. Mulți creștini din zilele noastre sunt de părere că doctrina este un lucru lipsit de importanță pentru credința și viața creștină. Un mare teolog creștin a scris odată că unele dintre cărțile despre doctrina creștină pe care le-a citit erau atât de greu de înțeles și atât de plictisitoare, încât aduceau a manuale de matematică.

O astfel de atitudine este pe deplin justificată. Mulți dintre oamenii care au trăit experiențe profunde cu Dumnezeu sunt de părere că doctrinele par, uneori, cumplit de *nerealiste*. Gândiți-vă, de pildă, la o femeie care, la nașterea primului ei copil, a fost copleșită de sentimentul de apropiere de Dumnezeu. Sau la un student care trăiește profund iertarea lui Dumnezeu, atunci când se roagă. Sau la omul care, asemenea autorului acestei cărți, după câteva zile petrecute de unul singur în deșertul Arabiei, a înțeles măreția lui Dumnezeu,

contemplând splendoarea cerului înstelat. Toți aceștia au simțit prezența lui Dumnezeu și, dacă încearcă să lege experiența lor de doctrinele creștine, ar putea fi cuprinși de un sentiment de dezamăgire. În comparație cu ceea ce au cunoscut ei direct despre Dumnezeu, doctrinele par lipsite de prospețime și de viață. Pur și simplu, nu pot fi asemănați cu realitatea prezenței lui Dumnezeu. De cele mai multe ori, sunt ca niște ecuații matematice, reci și impersonale. Însă Dumnezeu nu este așa! Și atunci, ce relevanță pot avea doctrinele creștine? De ce să ne pierdem vremea cu ele? Răspunsul unora este că doctrinele creștine nu au nicio relevanță pentru creștinul obișnuit.

După această prezentare a problemelor cu care se confruntă unii oameni în ceea ce privește doctrinele creștine, poate că vă așteptați să vă spun ceva de genul: „Ei bine, vă înșelați! Doctrinele au o importanță vitală și ați face bine să acceptați acest lucru și să nu vă mai plângeți!” Dar nu voi spune asta, deoarece de multe ori simt și eu același lucru. Într-adevăr, doctrinele par, uneori, lipsite de relevanță. Par a fi formulări pedante și pare ciudat să ne preocupăm de formule atente și precise despre Dumnezeu. Aceste probleme sunt reale; ele nu sunt născociri fanteziste. *Esența creștinismului nu este – și nu a fost niciodată – combinarea corectă a unor cuvinte! Esența creștinismului este întâlnirea cu Dumnezeu cel viu și plin de dragoste.*

Doctrinele sunt însă mult mai importante decât vă puteți închipui și, curios, privesc tocmai problemele despre care am discutat. Dacă vrem să vorbim despre Dumnezeu, dacă vrem să împărtășim altora experiențele cu El sau dacă încercăm să explicăm de ce Domnul Isus Cristos este atât de important, vom sfârși prin a face afirmații doctrinare. Fără să-și dea seama pe deplin, fiecare credincios creștin este preocupat de doctrină. În această carte, voi încerca să explic ce este doctrina creștină și de ce este importantă. De fapt, doctrina este o modalitate excelentă de aprofundare a cunoștințelor noastre despre credința creștină și nu este deloc lipsită de relevanță! Dar nu vrem să ajungem de pe-acum la concluzia cărții. Prin urmare, să începem cu începutul!



# 1

---

## Introducere

**D**evotamentul este esențial pentru orice formă de existență umană, cu excepția celor foarte superficiale. În celebrul său eseu, intitulat „The Will to Believe” [Voința de a crede], reputatul psiholog William James spunea că, în viață, trebuie să luăm decizii pe care nu le putem evita. A fi om înseamnă a lua decizii. Cu toții suntem obligați să alegem între mai multe opțiuni care, scria James, sunt „pline de viață, forță și însemnătate”. În chestiuni referitoare la moralitate, politică și religie, trebuie să luăm decizii conștiente și, după cum sublinia autorul, întreaga noastră viață depinde de alegerea făcută.

De-a lungul istoriei, fiecare mișcare importantă, care s-a străduit să câștige devotamentul oamenilor, a avut la bază un set de credințe. Indiferent că respectiva mișcare a fost religioasă sau politică, filosofică sau artistică, observăm întotdeauna același tipar – un mănunchi de idei, de credințe, despre care se spune, în primul rând, că sunt adevărate și, în al doilea rând, că sunt importante. În viață, este imposibil să evităm evenimente sau oameni care încearcă, într-un fel sau altul, să ne câștige devotamentul. Marxismul, socialismul, ateismul ne cer să cântărim ideile pe care le promovează. Același lucru este adevărat și în cazul liberalismului, fie el liberalism religios sau politic. După

cum Alasdair MacIntyre a demonstrat cu atâta convingere, în cartea sa, *Whose Justice? Which Rationality?* [Cine deține dreptatea? Ce este raționalitatea?], liberalismul promovează un anumit set de credințe, prin urmare, un anumit set de valori. Unul dintre multele merite ale valoroasei cărți scrise de MacIntyre este critica devastatoare la adresa ideii că liberalismul reprezintă un fel de poziție privilegiată și neutră, din perspectiva căreia pot fi evaluate alte tradiții doctrinare sau religioase (cum ar fi mișcarea evanghelică). MacIntyre demonstrează însă că liberalismul presupune atașament (bazat pe anumite presupoziii) față de credințele și valorile liberale. Credințele liberale (și, prin urmare, valorile liberale) afectează deciziile liberale – în etică, religie și politică.

În fiecare moment al existenței noastre, suntem obligați să luăm decizii care ne schimbă viața. Pe cine să votez la următoarele alegeri? Ce cred eu despre destinul omului? Care este cea mai bună formă a sistemului de învățământ? Este justificabilă folosirea forței pentru apărarea democrației? Care sunt drepturile animalelor? Toate aceste întrebări ne obligă să ne gândim la credințele noastre și, apoi, să luăm o decizie. Nu poți sta deoparte toată viața, demonstrează William James, cu o remarcabilă putere de convingere. A amâna luarea unei decizii în cazul problemelor care apar în viață înseamnă a te cufunda în agnosticism searbăd, astfel că, la marile probleme ale vieții, născute din experiența oamenilor, vei avea întotdeauna același răspuns: „Nu știu și nu mă interesează!”

Oamenii care gândesc trebuie să construiască lumi mentale și să locuiască în ele. Ei trebuie să-și pună în ordine propria experiență și să-i descifreze tainele și enigmele. De asemenea, trebuie să fie în stare să structureze existența umană în lume, să-i confere semnificație și scop și să permită luarea unor decizii privitoare la viitorul acestei existențe. Pentru a lua decizii morale în deplină cunoștință de cauză, fiecare om – creștin, ateu, marxist sau musulman – trebuie să aibă un set de valori referitoare la viața omului. Aceste valori sunt determinate de credințe, iar

aceste credințe există sub forma unor doctrine. Astfel, doctrina creștină oferă un cadru fundamental pentru viața creștină.

Creștinismul nu este un set de atitudini neclare și prost definite (dar vag binevoitoare) față de lume, în general, și față de oameni, în particular. Creștinismul nu se prezintă sub forma unor trăiri și simțăminte luate la grămadă. Dimpotrivă, creștinismul se bazează pe o serie de credințe despre Isus Cristos, care dau naștere unor atitudini religioase și morale specifice, față de Dumnezeu, față de ceilalți oameni și față de întreaga lume. Isus Cristos este începutul, esența și scopul mesajului speranței, propovăduit de creștinism. În centrul credinței creștine se află o persoană, nu o doctrină – însă este vorba despre o persoană care ne pune în situația de a formula doctrina chiar din clipa în care încercăm să răspundem la întrebarea: „Cine este Isus Cristos?” Ideea că ne-am putea închina, L-am putea adora, urma sau imita pe Isus Cristos, fără a formula un set de doctrine despre El, este complet neîntemeiată.

Scriitoarea Dorothy L. Sayers este cunoscută ca fiind, în primul rând, creatoarea renumitului personaj întruchipat de lordul Peter Wimsey, un distins aristocrat și detectiv amator. Doamna Sayers a fost, de asemenea, un excelent teolog și nu a avut prea multă înțelegere pentru cei care susțineau că doctrina este „deznădăjduit de irelevantă” pentru viața și gândirea credinciosului creștin obișnuit. „Unii preoți și pastori creștini spun adesea că doctrina este irelevantă; mai mult, o prezintă credincioșilor ca atare, când, de fapt, ea este astfel din cauză că ei o prezintă greșit.” Dorothy Sayers avea dreptate criticându-i pe cei care susțineau că principiile, nu doctrinele, constituie distincția dintre creștinism și păgânism. Iată ce scria autoarea, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial:

Faptul că nu poți avea principii creștine fără Cristos este din ce în ce mai clar, deoarece validitatea lor depinde de autoritatea lui Cristos și, așa cum am văzut, după ce au încetat să creadă în autoritatea lui Cristos, statele totalitare resping – pe bună dreptate, din punct de vedere logic – principiile creștine.

Dacă „omului de rând” i se cere „să creadă în Cristos” și să accepte autoritatea Lui cu privire la „principiile creștine”, este, cu siguranță, relevant să întrebăm cine sau ce este Cristos și de ce trebuie să acceptăm autoritatea Sa ... Este cu totul inutil să susții că nu are importanță cine sau ce este Cristos sau că nu are importanță cu ce autoritate a făcut lucrurile pe care le-a făcut și că, chiar dacă a fost un simplu om, a fost un om foarte bun, iar noi trebuie să-I urmăm principiile. O astfel de gândire nu este altceva decât umanism și, dacă „omul de rând” din Germania hotărăște să creadă că Hitler este un tip simpatic, cu principii mai atrăgătoare decât ale lui Cristos, umanistul creștin rămâne atunci fără replică.

De ce iau creștinii atât de în serios învățăturile lui Cristos? De ce Îi atribuie o autoritate atât de mare? Pentru creștinii, a crede în Isus înseamnă a crede în autoritatea Lui. Creștinii cred cu toată convingerea în autoritatea lui Isus, deoarece Îl consideră a fi Dumnezeu Însuși, care a venit în lumea noastră ca unul dintre noi. Autoritatea lui Isus Cristos se bazează pe faptul că El este Dumnezeu întrupat. Învățăturile Lui dobândesc demnitate, greutate și autoritate datorită identității Sale, iar această identitate poate fi descrisă integral numai prin doctrina despre persoana lui Cristos. Astfel, principiile creștine au la bază doctrina creștină.

Unii autori au sugerat că autoritatea lui Cristos se bazează pe extraordinarele Lui învățături morale și religioase. Această teorie pare atractivă la început, dar, la o analiză mai atentă, nu face decât să submineze autoritatea lui Cristos. Pe baza căror standarde judecăm învățăturile Lui? Argumentul acestei teorii se bazează pe cunoașterea dinainte a acelor învățături morale sau religioase care trebuie considerate importante. Isus Cristos este apoi considerat o persoană cu autoritate, în măsura în care promovează standarde deja existente. El este judecat prin intermediul unei autorități superioare – standardele pe care acești autori le consideră acceptabile din punct de vedere moral și religios. În gândirea creștină clasică, conceptele umane religioase

și morale sunt judecate și disputate de către Isus Cristos; pentru acești scriitori moderni însă, conceptele actuale despre moralitate și religie sunt cele pe baza cărora trebuie judecat Isus Cristos. Astfel, Cristos este pus sub o autoritate omenească și nu I se recunoaște niciun rol în disputarea și răsturnarea ideilor și a valorilor umane acceptate.

Ideea că Isus este un fel de proiecție sau validare a propriilor noastre standarde și aspirații pare extrem de atractivă, dar, dacă Isus are autoritate asupra noastră doar pentru că reprezintă valorile pe care noi le considerăm corecte, atunci, emițând o astfel de judecată, ne considerăm superiori Lui. Cu alte cuvinte, propriile noastre concepte de moralitate și propriile noastre standarde (indiferent care este sursa lor) sunt cele care Îl judecă pe Cristos. Însă, de foarte multe ori, aceste standarde nu sunt decât prejudecăți ale culturii în care trăim. Dacă Îl judecăm pe Isus în acest fel, ne izolăm singuri în propria noastră existență, devenind prizonieri ai culturii noastre, căreia nu-i mai vedem limitele. De asemenea, nu mai suntem dispuși să acceptăm criticile venite din afara acestei culturi. Dacă Isus reprezintă doar propriile noastre valori și aspirații, primim cu bucurie sprijinul Lui; dar, dacă Isus le pune sub semnul întrebării, preferăm să scăpăm de El sau Îi ignorăm provocarea. Astfel, Îl privăm pe Isus de orice posibilitate de a ne transforma, ori de câte ori pune sub semnul întrebării presuposițiile noastre. Dacă Isus nu este ecoul propriilor noastre convingeri, nu suntem dispuși să-L ascultăm, iar dacă Isus are autoritate doar în acest fel, autoritatea Lui nu este decât o reprezentare pasivă a propriilor noastre idei și valori. „Se întâmplă să fiu de acord cu aproape tot ce a spus Isus, dar nu pentru că am citit Biblia sau pentru că El a spus acele lucruri, ci pentru că le consider adevărate din punct de vedere existențial. Și trebuie să fiu sincer și să recunosc că sunt unele lucruri spuse de Isus cu care nu pot fi de acord” (Thomas Maurer).

Tocmai din această cauză, doctrina are o importanță hotărâtoare. Creștinismul nu susține că Isus are autoritate datorită

caracterului extraordinar sau acceptabil al învățăturii Lui, ci afirmă că învățătura lui Cristos are autoritate și este validă datorită faptului că Isus este cine este, adică Dumnezeu întrupat. Noul Testament aduce numeroase dovezi în această privință; de pildă, în epistolele sale, apostolul Pavel își începe discursul cu câteva afirmații doctrinare și abia apoi ajunge la concluzii de natură morală. Prima este doctrina, apoi urmează principiile morale și religioase. De exemplu, doctrina despre înviere trezește în noi sentimentul de speranță, atunci când ne confruntăm cu neazuri; doctrina despre întruparea lui Cristos ne îndeamnă pe toți la o atitudine de smerenie; doctrina despre împăcarea credincioșilor cu Dumnezeu prin Cristos îi învață pe credincioși să se împace unii cu alții.

Doctrina despre Cristos izvorăște din necesitatea de a spune adevărul despre Cristos, de a explica cine este El și care este semnificația Lui pentru condiția umană. Dacă nu putem formula doctrine despre Isus Cristos, suntem în pericol de a avea un devotament superficial față de El și față de căutarea neobosită a adevărului de către om. Pe de o parte, doctrina reflectă devotamentul nostru față de adevăr și, pe de altă parte, reflectă locul central al lui Isus Cristos în credința creștină. Nu suntem de folos nimănui dacă îngăimăm câteva chestiuni generale despre Isus ca fiind „învățătorul moral al omenirii” sau „un om deosebit, al cărui exemplu merită să fie urmat”. Ci trebuie să explicăm, cât mai precis cu putință, toate lucrurile despre Isus Cristos, pe care creștinii le-au considerat dintotdeauna – și continuă să le considere – atât de atrăgătoare, provocatoare și pline de autoritate.

Doctrina este răspunsul prin care biserica creștină dă socoteală de propria existență, răspunzând chemării lui Dumnezeu în Isus Cristos. După cum dragostea este răspunsul pe care îl dă lui Dumnezeu inima omului, tot astfel, doctrina este răspunsul pe care îl dă lui Dumnezeu mintea omului. Nucleul credinței creștine este taina persoanei lui Isus Cristos. Ce ne spun răstignirea și învierea Lui despre noi înșine? Despre Dumnezeu?

Despre lume? Cum ne pot schimba ele propria condiție? Ce trebuie să facem, dacă vrem să ne însușim noile posibilități și oportunități, care ne sunt oferite prin această extraordinară manifestare a puterii lui Dumnezeu în istoria omenirii?

Dacă ni se pare uneori că doctrina nu este decât repetarea seacă a unor cuvinte și formule învechite, care seamănă cu un ritual fără noimă, putem fi siguri că nu am înțeles vitalitatea și relevanța doctrinei. Eșecul limbajului uman de a exprima în cuvinte bogăția trăirilor și a sentimentelor omului este cunoscut și deplâns de multă vreme. Filosoful austriac Ludwig Wittgenstein spunea că este imposibil să descrii aroma cafelei, folosindu-te de cuvinte; să ne imaginăm atunci cât de greu trebuie să-i fie unui om să descrie o trăire atât de profundă precum experiența creștină a răscumpărării din păcat. Doctrina este încercarea de a exprima în cuvinte o realitate care, de fapt, nu poate fi exprimată prin cuvinte. Ilarie de Poitiers, unul dintre cei mai pătrunzători teologi din secolul al IV-lea, a reușit să descrie perfect această dilemă: „Suntem obligați să încercăm imposibilul, să ne avântăm spre culmi de neatins și să spunem ceea ce e de nerostit. În locul simplei adorări a credinței, suntem obligați să încredințăm cele mai tainice adevăruri ale credinței neajunsurilor limbajului omenesc.” S-ar putea să ni se pară că doctrina se preocupă prea mult de detaliile unor formule verbale, dar acest lucru reflectă convingerea fundamentală a creștinismului că viața omului poate fi transformată, dacă adevărul despre Isus Cristos este proclamat și acceptat. Doctrina încearcă să ne ofere o rampă de lansare către răspunsul nostru personal dat adevărului și dragostei lui Dumnezeu, descoperite în Isus Cristos. „A-L cunoaște pe Cristos înseamnă a-I cunoaște binefacerile”, scria Philipp Melanchthon, teologul din secolul al XVI-lea. Dacă este înțeleasă corect, doctrina va fi redescoperită, în permanență, ca un adevăr nou și plin de semnificație pentru zilele noastre.

În practică, probabil că cei mai mulți creștini nu trebuie convinși de faptul că doctrina este importantă. Majoritatea își dau

seama de importanța doctrinei pentru credința lor, iar unii ar putea fi de părere că argumentele din această carte sunt inutile. În comedia *Burghezul gentilom*, Molière, dramaturgul francez din secolul al XVII-lea, redă uimirea domnului Jourdain, care află că, atunci când ceruse să i se aducă papucii și boneta, a vorbit în proză: „Doamne sfinte!, exclamă el, am vorbit în proză mai bine de patruzeci de ani și n-am știut!” Tot astfel, mulți creștini fac afirmații doctrinare, fără să-și dea seama. Ori de câte ori cântă o cântare, recită crezuri, ascultă predici sau discută despre anumite texte din Scripturi, credincioșii se implică în probleme de natură doctrinară.

În ciuda acestui fapt, mulți creștini întâmpină o serie de dificultăți legate de doctrină. De pildă, unii se întreabă mirați de ce au generat doctrinele creștine atât de multe controverse de-a lungul istoriei bisericii. Poate că uneori se întreabă dacă n-ar fi posibil să se abandoneze doctrinele, fără să se aducă astfel prejudicii reale credinței creștine. Iar pentru unii, anumite doctrine se numără printre cele mai neînțelese lucruri din lume – doctrina despre Trinitate, de pildă, cea mai misterioasă doctrină a creștinismului. Cartea noastră încearcă să răspundă unor întrebări de acest fel. Vom începe prin a discuta în detaliu ce anume este doctrina creștină.



# Partea întâi

---

---

**Ce este doctrina creștină**

Doctrina creștină este răspunsul bisericii creștine, dat lui Dumnezeu, care S-a revelat pe Sine, în special prin Sfânta Scriptură și prin Isus Cristos. De asemenea, doctrina este încercarea, caracterizată de ascultare, responsabilitate și credincioșie, de a explica uluitoarele și extraordinarele posibilități oferite nouă prin venirea lui Isus Cristos. După cum vom vedea în următoarele capitole ale cărții, doctrina este o chestiune complicată, care nu poate fi descrisă adecvat doar prin sintagma „învățătură creștină”. Doctrina are patru scopuri principale:

1. să prezinte lucrurile așa cum sunt;
2. să răspundă revelației de Sine a lui Dumnezeu;
3. să discute, să interpreteze și să transforme experiența umană;
4. să le dea creștinilor un sentiment de identitate și de scop, atât la nivel individual, cât și la nivel comunitar.

În capitolele care urmează, vom analiza fiecare dintre aceste aspecte ale naturii doctrinei.

## 2

---

---

# Prezentarea lucrurilor așa cum sunt: doctrina și descrierea

Cuvintele „relevanță” și „semnificație” sunt cele care au captat atenția unei generații recente. Dacă un anumit lucru nu era „relevant” sau „semnificativ”, nici măcar nu avea rost să te ostenești să-l pricepi. Mulți sugerau că doctrina creștină este demodată și irelevantă. Brava lume nouă, ai cărei zori se iveau, se putea descurca foarte bine și fără astfel de relicve ale trecutului.

Pericolul unei asemenea abordări este evident. În spatele oricărui discurs despre relevanță, pândește o posibilitate tulburătoare – și anume, ca oamenii să-și întemeieze viața pe o iluzie, pe o minciună sfruntată. Caracterul atractiv al unei credințe este, de cele mai multe ori, invers proporțional cu adevărul exprimat de ea. În secolul al XVI-lea, predicatorul și reformatorul radical Thomas Müntzer a condus una dintre cele mai mari răscoale ale țăranilor germani împotriva conducătorilor politici ai vremii. În dimineața confruntării decisive cu armata principilor germani, Müntzer le-a promis țăranilor răsculați că aceia care îl vor urma nu vor fi atinși de armele dușmanilor.

Încurajați de o credință atât de atractivă și plină de semnificație, țărani au rămas dârji alături de el.

Rezultatul a fost o adevărată catastrofă. Șase mii de țărani au fost măcelăriți în luptă și alți șase sute au fost luați prizonieri. Nu a reușit să scape decât o mână de oameni. Credința țăranilor că sunt invulnerabili a fost relevantă, atractivă și plină de semnificație. Dar, în egală măsură, a fost o minciună sfruntată și crudă, fără niciun temei real. Ultimele ceasuri din viața acelor oameni nenorociți, încrezători până la credulitate, s-au întemeiat pe o simplă iluzie. Țăranii și-au dat seama că fuseseră înșelați abia după ce primele salve de tun i-au spulberat pe mulți dintre ei.

A permite „relevanței” să câștige greutate, în detrimentul adevărului, este un semn de superficialitate intelectuală și de iresponsabilitate morală. Prima și cea mai importantă întrebare a fiecărui om trebuie să fie: Este acest lucru adevărat? Este demn de crezare? Mă pot încrede pe de-a-ntregul în el? Abia după ce am stabilit acest lucru, ne putem îndrepta atenția asupra relevanței pe care o prezintă credința pusă în discuție. Se prea poate ca cei mai mulți dintre cititorii *Anuarului de statistică* din anul 1965 să fie de părere că acesta este plictisitor, dar, în același timp, pot fi siguri că prezintă date reale. Un astfel de anuar de statistică înregistrează lucrurile așa cum sunt și prezintă o listă de situații reale. Negreșit, adevărul nu garantează relevanța, dar nimeni nu-și poate clădi viața pe o minciună.

Doctrina creștină are ca scop descrierea lucrurilor așa cum sunt. Preocuparea doctrinei creștine este să spună adevărul, pentru ca noi să putem asimila acest adevăr și să acționăm pe baza lui. Doctrina este expresia credinței caracterizate de responsabilitate și grijă – o credință gata să dea socoteală despre sine și să ia în considerare implicațiile ei asupra modului în care trăim. Preocuparea pentru doctrina creștină reflectă preocuparea pentru veridicitatea fundamentului vieții creștine. Dacă ne preocupă doctrina înseamnă că ne preocupă acțiunile și atitudinile noastre, speranțele și temerile noastre, care trebuie